

не можлива підготовка сучасного конкурентоспроможного на ринку праці фахівця.

Оцінювання ж, за визначенням фахівців Української асоціації оцінювання, це – систематичне і об’єктивне дослідження, що може проводитися на різних етапах (проектування, впровадження, завершення). Метою оцінювання є визначення ступеня досягнення цілей, рівня розвитку, ефективності, результативності, впливу та стійкості результатів проекту та/чи програми [1, С.14]. Тобто, знання та навички оцінювання програм/проектів дадуть можливість соціальним працівникам здійснювати самооцінку як в процесі реалізації проектів/програм, так і після завершення.

Таким чином, знання з моніторингу та оцінювання соціальних програм та проектів є необхідною складовою підготовки сучасних соціальних працівників. Моніторинг і оцінювання передбачають вдосконалення процесу підготовки та виконання соціальних проектів, благодійних програм, проектів міжнародної технічної допомоги тощо, а тому ці знання є необхідними для професійного майбутнього соціального працівника.

Список використаних джерел

1. Глосарій термінів з моніторингу та оцінювання / Горошко А., Нарчинська Т., Озимок І., Тарнай В. – Київ: Українська асоціація оцінювання, 2014 – 32 с.
2. Соціологічна енциклопедія / укладач В.Г. Городяненко – К.: Академвидав, 2008. – 456 с.

Піхорович Василь Дмитрович

fanja.new@gmail.com

старший викладач кафедри філософії

ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДОКТРИНА М.Г. ЧЕРНИШЕВСЬКОГО: УТОПІЯ ЧИ РОБОТА НА ВИПЕРЕДЖЕННЯ?

І. Валлерстайн у книзі “Чи є майбутнє у капіталізму?” пише про те, що дуже скоро капіталізм стане не вигідним навіть для самих капіталістів. Насправді дбати тільки про власну вигоду

невигідно в умовах будь-якого суспільства, але в умовах капіталізму абсурдність такої позиції стає очевидною.

М.Г. Чернишевський цікавий з цієї точки зору в першу чергу тим, що він ще задовго до початку системної кризи капіталізму систематично обґрунтував неvigідність капіталізму зокрема і товарного виробництва взагалі.

Філософським обґрунтуванням неvigідності абстрактного розуміння вигоди служить його теорія «розумного егоїзму». Зрозуміло, що витоки цієї теорії треба шукати в філософії Л. Фейєрбаха, прихильником якої був М.Г. Чернишевський. Але насправді Чернишевський мислить значно тонше, ніж Фейєрбах. Він розуміє, що нова людина – не просто продукт нових обставин. Він вважає, що нова людина може з'явитися тільки в боротьбі за створення таких нових обставин. Недаремно зразком нової людини він в романі “Що робити?” виставляє не Кірсанова, Лопухова чи Віру Павлівну, а тільки Рахметова – людину, яка все життя поклала на те, щоб виробити в собі ті якості, які необхідні для боротьби за щастя всіх людей.

Вже Людвіг Фейєрбах вчить бачити відмінність “між злим, нелюдським і безсердечним егоїзмом і егоїзмом добрим, співчутливим, людським; між незловивим, мимовільним себелюбством, яке знаходить задоволення в любові до інших, і самолюбством свавільним, навмисним, яке знаходить задоволення в байдужості або навіть в прямій агресії стосовно інших”.

М.Г. Чернишевський не просто бачить протилежність злого, нелюдського, напівзвірячого, нерозумного, точніше, безумного, іншими словами, звичного для нас егоїзму і егоїзму доброго, співчутливого, людського, який він вслід за Фейєрбахом називає розумним егоїзмом і який є основою і одночасно заporукою людського щастя. Він уже розуміє, що ці протилежності за певних обставин здатні переходити одна в одну. Треба тільки уміти не просто пристосовуватися до обставин, а вміти їх переборювати, змінювати, організовувати так, щоб ці переходи відбувалися не просто вряди-годи, випадково, а щоб цей перехід був звичною річчю, тобто треба вчитися знаходити власне щастя в тому, щоб допомагати бути щасливим іншим. Не треба бути Чернишевським чи Фейєрбахом, щоб здогадатися, що досягати будь-якої мети

легше, спираючись на чийсь підтримку, чи хоча би не викликаючи зайвий спротив з боку тих, хто міг би залишатися хоча б нейтральним за даних обставин. Але потрібен був Чернишевський, щоб розібратися в цьому на рівні теорії.

Можуть, правда, сказати, що теорія Чернишевського – це не що інше, як утопія. І я не буду з цим дуже сильно сперечатися. Тільки зауважу, що утопія – це не є щось безнадійно погане, чи просто безнадійне, навіть якщо і хороше. Таке ставлення до утопій, безумовно, існує, але не можна сказати, що це ставлення цілком виправдане. Так ставляться до утопій «охранителі», тобто люди, які відстоюють існуючі порядки. Ті ж, кому існуючі порядки не до душі, до утопій мусять ставитися трохи інакше. По-перше, вони мусять розрізняти утопії реакційні і прогресивні. По-друге, вони мусять розуміти, що в такій області, як педагогіка, без утопій взагалі не обійтися. Бо педагогіка завжди мусить бути на крок вперед в порівнянні з існуючим суспільством. По-третє, саме в області педагогіки дуже часто зосереджені такі безнадійні реакціонери, що навіть утопії тисячолітньої давності в порівнянні з їх поглядами виглядають вельми революційно. Наприклад, якщо щось і змінилося у нашій педагогіці з часів Руссо, то тільки те, що система освіти просто відмовляється від виховання як такого. Педагоги як у школі, так і у вузах впевнені, що їх справа – давати знання, вміння та навички, а що стосується виховання, то шкільні педагоги вважають це справою сім'ї, а вузівські впевнені, що їм уже виховувати пізно, адже студенти – дорослі люди. Тобто сучасна педагогіка настільки реакційна, що навіть цілком реакційні утопії в стилі Руссо в порівнянні з нею виглядають як цілком прогресивні. Адже Руссо, як, мінімум впевнений, що людину можна і треба виховувати. А Чернишевського можна вважати зразком революціонера в області виховання.

Якщо ж взяти політекономічну сторону справи, то і тут стає очевидно, що традиційний у радянські часи погляд на Чернишевського як на соціаліста-утопіста є не цілком справедливим. Насправді його концепція тільки за формою нагадує соціалістичні утопії. За змістом же його колективістський проект є цілком економічно обґрунтованим. Так, наприклад, проект організованої Вірою Павлівною кооперативної швейної майстерні він супроводжує скрупульозними розрахунками, які дуже важко

спростувати, навіть коли вони здаються вельми наївними. Наприклад, пише Чернишевський, для кооперативу з 20 дівчат, яким навряд чи колись випаде потреба всім разом виходити з дому в дощову погоду, вигідніше закупити п'ять добротних і елегантних шовкових парасольок по п'ять рублів, котрі парасольки будуть служити 10 років, як 20 полотняних негарних парасольок по 2 рублі, які поламаються через два роки? Очевидно, що приведений метод розрахунку зберігає свою актуальність до цього часу. Підставте замість парасольок, наприклад, легкові автомобілі, і ви отримаєте метод вирішення одночасно транспортної і екологічної проблеми. Зрозуміло, що і економічно, і екологічно, значно вигідніше у великих містах чи для міжміських перевезень мати добротний громадський транспорт, доповнений, скажімо, розумно організованою системою таксі і каршерінгу (до речі, ці автомобілі, оскільки їх потрібно буде на порядки менше, як зараз, і їх використання буде значно ефективнішим, теж можуть бути дуже хорошими), ніж далі і далі нарощувати виробництво легкових автомобілів для індивідуального користування. Ясно, що утопістами є, скоріше, ті люди, які вважають, що таке нарощування може тривати довго без катастрофічних наслідків.

Але річ навіть не в тому, що політекономічний підхід Чернишевського був настільки реалістичним, що він зберігає свою актуальність до цього часу, зокрема, і в галузі того, що можна б назвати екологічним вихованням.

Значно важливіше те, що Чернишевський, коли описує вигадані ним майстерні, з самого початку ставить за мету створення умов для виховання нового типу людини, а не просто покращення матеріального становища бідних дівчат.

Тобто він з самого початку розглядає організацію виробництва як інструмент виховання людей, які беруть участь у цьому виробництві. І так же прекрасно він розуміє, що для того, щоб виробництво виховувало розумних людей, ці люди мають брати участь у виробництві не просто як робоча сила, тобто виконавці чужої волі, а і як організатори цього виробництва. Це єдиний шлях до реального звільнення людини, перетворення її з раба соціальних обставин в їх організатора і творця.